

Кримінально-правові основи розмежування умисного вбивства від вбивства через необережність

Альона Науменко

*здобувач вищої освіти рівня «Бакалавр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0002-3160-4160*

Інна Доляновська

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0002-1606-7096*

Дії, які можуть бути віднесені до категорії вбивств, як явище існували завжди, в тому числі і в первісному суспільстві. Вбивства за обтяжуючих обставин також були відомі-так, вбивства на замовлення, або знищення, відбувалися до нашої ери, опис їх зберігається у пам'ятках Стародавнього Сходу [7].

Розмежування кримінальних правопорушень важливе під час їх кваліфікації, що суттєво впливає на застосування санкції до суб'єкта складу правопорушення. Під час застосування певної норми права, а саме норм частини 1 ст. 115 та ст. 119 ККУ, ми повинні чітко визначати суб'єктивну сторону складу злочину.

Мета дослідження полягає у розмежуванні умислу та необережності під час вчинення вбивств, передбачених ч. 1 ст. 115 та ч. 1 ст. 119 ККУ.

Відповідно до ст. 3 Загальної декларації прав людини кожна людина має право на життя, свободу та особисту недоторканність [1]. Згідно з положеннями ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [2] та ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3] право на життя є невід'ємним правом людини, яке охороняється законом. Зазначені положення міжнародних правових стандартів мають універсальний характер і відображені в Конституції. Відповідно до ст. 27 Конституції України [4] кожна людина має невід'ємне право на життя, ніхто не може бути свавільно позбавлений життя, а обов'язок держави — захищати життя людини. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року у ст. 281 зазначає, що фізична особа має невід'ємне право на життя та не може бути його позбавлена [8].

Формою державного захисту життя та особистої недоторканності людини є встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я особи. Для здійснення цього завдання Кримінальний кодекс України визначає, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили.

Відповідно до 2 розділу Кримінального кодексу України [5, ст. 2], об'єктом кримінального правопорушення є: «Суспільні відносини щодо життя та здоров'я особи».

Частина 1 ст. 115 ККУ [5, ст. 115] містить наступне визначення умисного вбивства: «вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій

людині», за яке передбачена санкція: «... позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років». Норма ч. 1 ст. 119 ККУ [5, ст. 119] звучить інакше: «вбивство, вчинене через необережність», за яке передбачена санкція, яка тягне за собою менші строки відповідальності суб'єкта злочину: «карається обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк».

Для правильної кваліфікації злочинів та їх чіткого розмежування потрібно розтлумачити кожне слово цих норм. Зокрема, юридичний термін в обох нормах статей-«вбивство». В обох кримінальних правопорушеннях об'єктом виступає життя особи.

Відповідно до норм статей, у ч. 1 ст. 115 ККУ [5] мова йде про умисне протиправне заподіяння смерті іншій особі, а у ч. 1 ст. 119 ККУ [5]-вчинене через необережність. Тобто це ознаки, які характеризують суб'єктивну сторону складу злочину вбивства.

Відповідно до ч.1 ст. 115 ККУ [5, ст. 115] суб'єкт складу злочину повинен вчинити дану дію умисно, тобто він з певною метою робить цей злочин та розуміє про суспільно-небезпечні наслідки. Прямий умисел-це таке психічне ставлення до діяння і його наслідків, при якому особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання (ч. 2 ст. 24 ККУ) [5, ст. 24].

Непрямий умисел-це такий умисел, при якому особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання (ч. 3 ст. 24 ККУ) [5, ст. 24].

Відповідно до положень ч.1 ст. 119 ККУ [5, ст. 119] суб'єкт злочину повинен вчинити злочин необережно, тобто, без усякого умислу на заподіяння шкоди та спричиненню суспільно небезпечних наслідків для особи.

Необережність поділяється на злочинну самовпевненість та злочинну недбалість. (ст. 25 ККУ) [5, ст. 25] Необережність є злочинною самовпевненістю, якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності),але розраховувала на їх відвернення. Необережність є злочинною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачати [6].

Можна погодитись із К. В. Катеринчук, що «чинний КК України (2001 р.), порівняно з попередніми Кодексами 1922, 1927, 1960 років, значно розширив межі охорони життя та здоров'я особи, що є позитивним моментом. Водночас існує багато суперечливих питань, у тому числі щодо понять, які містяться в КК України, та розмежування злочинів один від одного. У подальшому це потребує окремих досліджень щодо охорони життя та здоров'я особи від злочинних посягань та вдосконалення положень чинного законодавства» [9].

Отже, при розмежуванні даних кримінальних правопорушень, під час кваліфікації слід брати за основу в першу чергу, суб'єктивну сторону складу злочину. Тому що чітке розмежування даних правопорушень у нормах ККУ

полягає саме у ставленні особи до вчинення діяння, що вкрай важливо при призначенні покарання. Суд та правоохоронні органи мають чітко розмежовувати дані кримінальні правопорушення саме за суб'єктивною стороною для правильного призначення покарання, не порушуючи принцип законності, а також щоб особа, яка їх вчинила, понесла відповідальність саме за те діяння, яке охоплювалося її умислом, оскільки кожен повинен відповідати за свої вчинки та не порушувати закон.

Ключові слова: підсистема управління обліковими записами та доступом, адміністрування; тестування; інтерфейс; розробка; програмування.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення 28.11.21)
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 19.10.73 // Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (ст. 6-27)
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // {Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97} (ст. 2)
4. Конституція України // Відомості Верхов. Ради України.-1996.-34 с.
5. Кримінальний кодекс України // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
6. Коментар до статті 25. Необережність та її види. дата звернення: URL:<http://www.jurists.org.ua/criminal-law/1676-naukovo-praktichniy-komentar-do-st-25-krimnalnogo-kodeksu-ukrayini.html>(від 16.10.2018)
7. Шапочка С. В. Умисні вбивства, вчинені на замовлення: історія та сучасність / С. В. Шапочка // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2002. № 5. С. 55-59.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України.-2003.-№ 40-44.-Ст. 356
9. Катеринчук К. В. Кримінально-правова охорона здоров'я особи: доктринальні, законодавчі та правозастосовчі проблеми : дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.08 / К. В. Катеринчук ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського.-К., 2019. –397 с.